

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har den 6 april 2000 beslutat bereda bl.a. socialutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 1999/2000:60 Årsboken om EU. Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 1999, jämte motioner i de delar som har samband med utskottets beredningsområde.

Socialutskottet har beslutat avge yttrande över avsnitten om Folkhälsa (12.10) och om Handikappfrågor (12.9) samt motionerna 1999/2000:U14 (mp) yrkande 11 och 1999/2000:U514 (kd) yrkande 2. Motion 1999/2000:U509 (s, m, v, kd, c, fp, mp) om barnperspektivet behandlas också.

Socialutskottet

Alkohol och tobak

I motion 1999/2000:U14 av Marianne Samuelsson och Yvonne Ruwaida (båda mp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skapa en strategi för hur Sverige skall kunna behålla sina restriktivare införselregler för alkohol och tobak (yrkande 11). Motionärerna vill se en redovisning för hur Sverige skall gå vidare och driva på för att Sverige skall kunna behålla sina restriktivare regler. Detta är viktigt ur folkhälsosynpunkt anser motionärerna.

I *skrivelsen* (avsnitt 12.10) redovisas att en diskussion om en gemensam EG-strategi för att minska alkoholens skadeverkningar har initierats. Kommissionen har utarbetat ett förslag till rådsrekommendation om ungdomar och alkohol. Förslaget kommer troligtvis att föreläggas rådet under det portugisiska ordförandeskapet. Två svensk-finska studier som jämför alkoholkonsumtion, alkoholskador och alkoholpolitiska åtgärders effektivitet pågår. Resultatet, som kommer att redovisas under år 2000, kommer att utgöra det vetenskapliga underlaget för det fortsatta alkoholstrategiarbetet.

Den 18 november 1999 antog hälsoministerrådet ett antal slutsatser som bygger på kommissionens rapport om tobak. I rådsslutsatserna framhålls att en av gemenskapens mest angelägna uppgifter för att förbättra folkhälsan är att minska tobakskonsumtionen och tobakens skadeverkningar. Vidare framhålls vikten av att inrikta insatserna på åtgärder inom de prioriterade områdena som framställs i kommissionens rapport, dvs. förhindra att människor

börjar röka, bistå rökare som vill sluta röka och skydda människor mot att ofrivilligt utsättas för tobaksrök samt att åtgärderna främst skall inriktas på ungdomar och kvinnor. Kommissionen informerade vid hälsoministermötet den 18 november 1999 om det nyligen antagna förslaget till direktiv om harmonisering av lagstiftning och övriga regler om tillverkning, presentation och försäljning av tobaksprodukter.

Socialministern har som svar på en fråga den 16 februari 2000 redovisat att regeringen arbetar på bred front med att minska tobakskonsumtionen. Tio miljoner kronor årligen har avsatts under en treårsperiod till projekt som syftar till att påverka inställningen till tobak hos barn och ungdomar. Folkhälsoinstitutet skall fördela medlen. Regeringen har också uppdragit åt Skolverket att genomföra en nationell granskning av skolans arbete bl.a. avseende undervisning om tobak, alkohol och andra droger. Nationella folkhälsokommittén avser att utarbeta en långsiktig nationell handlingsplan mot tobak och skall presentera denna i sitt slutbetänkande i september år 2000.

Som svar på en fråga har *socialministern* den 21 mars 2000 redovisat att arbetet med att arbeta fram en ny nationell handlingsplan för alkoholförebyggande insatser redan pågår under ledning av den nationella ledningsgruppen för alkohol- och narkotikaförebyggande åtgärder där ministern själv är ordförande. Den nationella handlingsplanen skall förutom en mer långsiktig strategi även innehålla ett konkret åtgärdsprogram för de närmaste åren. Avsikten är att redovisa handlingsplanen i den kommande alkoholpolitiska propositionen för riksdagens ställningstagande under våren 2001, anförde socialministern.

Finansministern har i sitt svar på några interpellationer den 28 mars 2000 redovisat att i de diskussioner som pågått mellan Sveriges regering och EU-kommissionen angående Sveriges införselundantag har folkhälsoaspekterna framhållits som skäl för en förlängning av undantaget. Kommissionen har dock inte varit villig att lägga fram några förslag om en förlängning av det svenska införselundantaget. Vid Ekofinrådets möte den 13 mars 2000 fick emellertid Sverige enhälligt stöd från medlemsstaterna för att rådet skulle uppmana kommissionen att lägga fram ett förslag om att förlänga de svenska undantagsreglerna till utgången av år 2003 givet att Sverige överlämnade en formell begäran härom till kommissionen. Den 17 mars 2000 sändes en formell begäran om detta till kommissionen.

Finansministern ansåg att övergångsperioden ger tid för att se över skattepolitiken. Regeringen skall nu analysera hur de nya reglerna kommer att påverka den svenska beskattningen på alkohol och försäljningen på Systembolaget. Finansministern framhöll att övergångsperioden ger Sverige tid att skärpa alkoholpolitiken genom mer förebyggande insatser som upplysning, utbildning och mer forskning kring alkoholpolitikens effekter på folkhälsan. Vidare hänvisade han till att ett arbete pågår inom den nationella ledningsgruppen för alkohol- och narkotikaförebyggande insatser med att ta fram en ny nationell handlingsplan för alkoholförebyggande insatser. Den nationella handlingsplanen skall förutom en mer långsiktig strategi även innehålla ett konkret åtgärdsprogram för de närmaste åren. Avsikten är att redovisa hand-

lingsplanen i den kommande alkoholpolitiska propositionen för riksdagens ställningstagande under våren 2001.

Finansministern hänvisade också till att det på EU-nivå pågår, på svenskt initiativ, ett arbete med en alkoholstrategi på folkhälsoområdet. Kommissionen kommer att utarbeta ett förslag till en EU-strategi om alkohol, som kan komma att presenteras och diskuteras på Världshälsoorganisationens ministerkonferens, som hålls i Stockholm den 19–21 februari 2001 och förhoppningsvis också kan antas under det svenska ordförandeskapet första halvåret 2001.

Utskottets bedömning

Utskottet ser mycket positivt på den breda verksamhet som i olika former och på olika nivåer pågår både nationellt och internationellt för att minska bruket av tobak. Information och upplysning om tobakens skadeverkningar ingår som en mycket viktig del i samhällets åtgärder för att minska tobaksbruket. Utskottet ställer sig därför bakom de prioriterade områden som framställts i kommissionens rapport.

Utskottet anser det mycket angeläget att nu utnyttja den närmaste tiden till att intensifiera de förebyggande insatserna på alkoholområdet i form av upplysning, utbildning och mer forskning kring alkoholpolitikens effekter på folkhälsan. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att den nationella ledningsgruppen för alkohol- och narkotikaförebyggande insatser redan arbetar med att ta fram en nationell handlingsplan för alkoholförebyggande insatser och att handlingsplanen kommer att innehålla såväl en långsiktig strategi som ett konkret åtgärdsprogram för de närmaste åren.

Utskottet anser det vidare mycket angeläget att nu få med de andra EU-länderna i arbetet för en restriktiv alkoholpolitik. Det svenska initiativet för att utarbeta en alkoholstrategi på folkhälsoområdet är därmed betydelsefullt. Även på annat sätt görs insatser för att skapa underlag för det fortsatta alkoholstrategiarbetet i Europa. Mot bakgrund av vad som nu redovisats anser socialutskottet att motion 1999/2000:U14 (mp) yrkande 11 bör avstyrkas.

Handikappfrågor

I *motion 1999/2000:U514 av Holger Gustafsson m.fl. (kd)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gemensamma europeiska åtgärder för funktionshindrade (*yrkande 2*). Motionärerna vill se ett större socialt ansvarstagande gällande stödet till handikappade inom unionen. De anser att den fria rörligheten i dagsläget är begränsad för de funktionshindrade på grund av skillnader i regler mellan medlemsländerna. Det krävs därför, enligt dem, enhetlig lagstiftning med obligatoriska minimidirektiv.

I *skrivelsen* (avsnitt 12.9) redovisas att kommissionens nya roll på handikappområdet nu börjar utkristalliseras. En ny uppgift som högnivågruppen för handikappfrågor tagit på sig är att samla in fakta om funktionshindrade personers situation och om handikappolitiken i medlemsstaterna. En annan är att

främja informationsutbytet mellan medlemsstaterna. En tredje är att ge bidrag (via Europeiska socialfonden) direkt till frivilligorganisationerna. Ytterligare en uppgift är att upprätthålla dialogen med Europeiskt handikappforum.

Vid ministerrådsmötet den 29 november 1999 presenterades ett s.k. diskrimineringspaket. Förslaget upptar bl.a. ett s.k. horisontellt direktiv innehållande bestämmelser om likabehandling i anställning och arbetet bl.a. av personer med funktionshinder. Den 14 december inleddes arbetet med diskrimineringspaketet i rådsarbetsgruppen för arbetsmarknads- och socialpolitiska frågor. Sverige ställer sig positivt till förslaget och verkar för att det genomförs, anför det.

I *betänkande 1997/98:SoU6* med anledning av regeringens skrivelse 1996/97:120 om handikappolitik anförde utskottet bl.a. följande (s. 26):

Utskottet anser att Sverige även i fortsättningen bör bedriva ett aktivt arbete i internationella organ för att förbättra situationen för personer med funktionshinder. I skrivelsen redovisas det omfattande arbete som pågår inom olika FN-organ, inom EU och i bilaterala sammanhang. Inom Sida pågår arbete för att integrera insatser för funktionshindrade som en naturlig del i biståndsverksamheten. Sida samarbetar också med SHIA. Inom EU inriktas arbetet bl.a. på att införliva handikappaspekterna i gemenskapens egna politikområden. Den svenska Helioskommittén har fått förlängd arbetsperiod för att fungera som en samrådsgrupp för handikappfrågor inom Europasamarbetet. Något initiativ med anledning av motionerna – – – behövs inte. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottets bedömning

Utskottet vidhåller uppfattningen att Sverige även i fortsättningen bör bedriva ett aktivt arbete i internationella organ för att förbättra situationen för personer med funktionshinder. Utskottet ser därmed positivt på det pågående arbetet inom EU med det s.k. diskrimineringspaketet och anser det angeläget att Sverige aktivt verkar för att förslagen genomförs. Sverige deltar också i högnivågruppen för handikappfrågor.

Utskottet ser också positivt på ett utökat informations- och erfarenhetsutbyte vad gäller handikappolitiken. Något initiativ med anledning av motion 1999/2000:U514 (kd) yrkande 2 behövs inte enligt utskottets mening, varför motionsyrkandet bör avstyrkas.

Barnperspektivet

I *motion 1999/2000:U509 av Margareta Israelsson m.fl. (s, m, v, kd, c, fp, mp)* begärs tillkännagivande om att den svenska regeringen bör verka för att barnfrågorna beaktas under det svenska EU-ordförandeskapet första halvåret 2001. Motionärerna anser att barn- och ungdomsfrågorna måste göras ännu synligare i EU. Det finns olika skäl för detta. Då samtliga EU-medlemmar ratificerat barnkonventionen borde det finnas skäl att låta barnperspektivet genomsyra fler av besluten, anser motionärerna. De anser att det fortfarande finns en hel del övrigt att önska vad gäller EU-staternas efterlevnad och de

oroas av utvecklingen i det gamla östblocket. I östblocket ökar andelen gatubarn, barn på institution och barn som inte går igenom sin grundläggande utbildning. Det här är en mycket oroande utveckling och har sin grund i bl.a. djup fattigdom men också brist på respekt för barns rättigheter. Detta är också ett hot mot den sköra demokrati som successivt växt fram under 1990-talet. Barn och ungdomar i de nya demokratierna är de som i framtiden skall medverka till att allt stabilare demokratier etableras, med en välfärd som skall komma alla till del och där respekten för mänskliga rättigheter upprätthålls. Sverige bör därför i sina bilaterala kontakter och inom EU tydligare än vad som hittills varit fallet driva och lyfta fram frågan om barnets rättigheter, anför de. Ett sådant lämpligt tillfälle anser motionärerna vara bl.a. i samband med det svenska ordförandeskapet i EU under första halvåret 2001.

Socialutskottet behandlade senast motioner om barn i *betänkande 1999/2000:SoU12*. Utskottet uttalade då att FN:s konvention om barnets rättigheter är ett viktigt instrument för att ta till vara barns och ungdomars rättigheter och intressen. Konventionen riktar uppmärksamheten på barnens situation, den utgör ett riktmärke i den allmänna diskussionen och den sätter press på beslutsfattare på olika nivåer i samhället.

Utskottets bedömning

En naturlig och självklar utgångspunkt för ett barnperspektiv är FN:s konvention om barnets rättigheter vilken är ett viktigt instrument för att ta till vara barns och ungdomars rättigheter och intressen. Konventionen riktar uppmärksamheten på barnens situation, den utgör ett riktmärke i den allmänna diskussionen och den sätter press på beslutsfattare på olika nivåer. Det är tio år sedan barnkonventionen antogs av FN:s generalförsamling.

Socialutskottet delar motionärernas bedömning att det är mycket viktigt att i alla såväl nationella, bilaterala som internationella sammanhang fördjupa engagemanget för barnens bästa. Socialutskottet delar också motionärernas bedömning att Sverige bör fortsätta att verka aktivt och på flera olika fronter med siktet inställt på att barn och barnperspektiv lyfts fram på alltfler områden. Utskottet har i sammanhanget erfarit att regeringen kommer att på olika sätt aktualisera barnfrågorna i anslutning till det svenska ordförandeskapet första halvåret 2001. Här kan bl.a. nämnas ett informellt ministerrådsmöte om jämställdhet och socialförsäkringar, en ministerkonferens om asylsökande barn och barn i biståndsarbetet samt konferenser om dels dopning, dels barn och unga i det nya medielandskapet. Mot bakgrund av vad socialutskottet nu anfört får motionen i huvudsak anses vara tillgodosedd.

Stockholm den 13 april 2000

På socialutskottets vägnar

Ingrid Burman

I beslutet har deltagit: Ingrid Burman (v), Susanne Eberstein (s), Margareta Israelsson (s), Rinaldo Karlsson (s), Leif Carlson (m), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Conny Öhman (s), Elisebeht Markström (s), Rolf Olsson (v), Lars Gustafsson (kd), Cristina Husmark Pehrsson (m), Thomas Julin (mp), Kenneth Johansson (c), Kerstin Heinemann (fp), Catherine Persson (s), Lars Elinderson (m) och Rosita Runegrund (kd).

Avvikande mening

1. Alkohol och tobak

Leif Carlson, Hans Hjortzberg-Nordlund, Cristina Husmark Pehrsson och Lars Elinderson (alla m) anför:

Vi ser i likhet med majoriteten mycket positivt på den breda verksamhet som i olika former och på olika nivåer pågår både nationellt och internationellt för att minska bruket av tobak.

Vi delar också uppfattningen att det är mycket angeläget att nu utnyttja den närmaste tiden till att intensifiera de förebyggande insatserna på alkoholområdet i form av upplysning, utbildning och mer forskning kring alkoholpolitikens effekter på folkhälsan.

Vi vill understryka att enligt vår mening är det mycket angeläget att Sverige nu tillsammans med andra EU-länder arbetar för en modern alkoholpolitik som tar sikte på att minska missbruket och informera om god alkoholkultur. En sådan politik som inte kännetecknas av paternalism kan få bred anslutning i kampen mot missbruk och underlätta förståelsen för de åtgärder som måste vidtas för att minska detta och stävja kriminalitet inom området. Det svenska initiativet för att utarbeta en alkoholstrategi för folkhälsoområdet bör ges en sådan inriktning och kan då bli betydelsefullt. Mot bakgrund av vad som nu redovisats anser vi att motion 1999/2000:U14 (mp) yrkande 11 bör avstyrkas.

2. Alkohol och tobak

Thomas Julin (mp) anför:

Jag saknar i skrivelsen en redovisning av den svenska strategin inför de förhandlingar som nyligen genomförts för att Sverige skulle kunna behålla restriktiva införselregler för alkohol och tobak. Jag vill samtidigt se en redovisning av hur Sverige nu skall gå vidare och driva kravet på fortsatta begränsningar. De restriktiva reglerna är viktiga ur folkhälsosynpunkt.

Vad jag anfört med anledning av motion 1999/2000:U14 (mp) yrkande 11 bör ges regeringen till känna.

3. Handikappfrågor

Lars Gustafsson och Rosita Runegrund (båda kd) anför:

Vi ser positivt på de ansträngningar som görs inom ett antal handlingsprogram inom EU för att förbättra funktionshindrades möjlighet till sysselsättning. Vi anser samtidigt att den fria rörligheten inom unionen i dagsläget är begränsad för de funktionshindrade, på grund av skillnader i regler mellan medlemsländerna. Därför behövs det en enhetlig lagstiftning med obligatoriska minidirektiv. Vi delar således den bedömning som görs i motion 1999/2000:U514 (kd) yrkande 2. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Lars Gustafsson (kd), Kenneth Johansson (c), Kerstin Heinemann (fp) och Rosita Runegrund (kd) anför:

Vi anser att Sveriges nuvarande regler för införsel av alkohol skall bibehållas. Den svenska alkoholpolitiken har hittills varit framgångsrik och får inte raseras. Folkhälsoargumentet måste få väga tyngre. Detta är ett skydd för ungdomarna. Regeringen borde stått fast vid en förlängning av nuvarande införselregler och om så erfordrats vänt sig till EG-domstolen.